

הכרעת חיזבאללה - המהלך שישראל חייבת לבצע בתנאים שיבטיחו ניצחון

תמיר הימן | 27 ביוני, 2024 | גיליון 1873

מלחמת הכרעה בשתי חזיתות בו-זמנית היא אפשרית, אם כי לא רצויה. מלחמה כוללת בצפון לא תהיה דומה לאף אירוע שחוזה העורף בישראל, ובטרם יציאה למלחמה כזו יש להבין את האתגרים שיהיו גלומים בה ואת הלקחים שניתן יהיה לגזור מהמלחמה המתנהלת ברצועת עזה. לקחים אלה מתייחסים במיוחד לשלושה היבטים: בידוד בינלאומי וחשש מהיעדר גיבוי אמריקאי, "תשישות קרב אסטרטגית", אפשרות ההכרעה בשתי חזיתות בו-זמנית. יתר על כן, בניגוד לאי-הגדרת מצב סיום, שהיה הטעות הגדולה הקשורה במלחמה ברצועת עזה, חובה על הדרג המדיני להתחיל את המלחמה מול חיזבאללה בהגדרת מצב הסיום ובמנגנון הסיום. משום כך, יש לצאת אליה רק בתנאים שמבטיחים את הניצחון.

כדי להכריע בשאלת המענה לאתגר שמציב חיזבאללה ובדרך להשבת הביטחון לגבול הצפון, יש ראשית להבין את ההקשר החיצוני והפנימי של קבלת ההחלטה ואת האתגרים שלפתיחה של מדינת ישראל. לכן, יש לבחון את לקחי המלחמה שצה"ל מנהל בדרום עד כה, למען השגת המטרה בצפון והגעה להישג מקסימלי במחיר ובזמן מינימליים.

בהקשר החיצוני - מעמדה של ישראל כמעצמה אזורית מעורער. דימויה כמדינה חזקה צבאית, בעלת כושר המצאה וחשיבה, מתפוגג. הנרטיב האנטישמי, שלפיו ישראל נתמכת בידי "היהדות העולמית", מסלים לאנטישמיות במלוא עוזה. ישראל ניצבת בפני איום בבידוד עולמי נרחב. איראן והציר שבהובלתה מצליחים, לתפיסתם, להציל את חמאס מפני השמדה באמצעות הלחץ הצבאי המופעל על ידי חיזבאללה בצפון הארץ. הגיבוי האמריקאי, שהגיע במהלך המלחמה לשיא בהיבט הטקטי, אינו מורגש בהיבט המדיני, והמתבוננים מהצד (ביניהם איראן ומדינות במזרח התיכון) מפרשים זאת כסדקים שנפערים ביחסי הקרובים בין וושינגטון לירושלים.

בהקשר הפנימי - בישראל גופא ניכרים סימנים מטרידים למשבר מנהיגות: ביקורת במערך הסדיר על המטה הכללי, עייפות גוברת של מערך המילואים, משפחותיהם ומעסיקיהם של המשרתים, וממשלה מכהנת [שאינה זוכה לאמון מכל חלקי החברה הישראלית](#). סוגיות אלה הן כבדות משקל בכל עת, וקריטיות במיוחד במקרה של מלחמה כוללת בצפון. על רקע מורכב זה נמצא גם הצורך בשיבת תושבי הצפון לבתיהם מהר ככל האפשר, תוך חידוש הביטחון, תחושת הביטחון והאמון במערכת הביטחון – משימות מורכבות לביצוע במיוחד לאחר ה-7 באוקטובר

והמלחמה בדרום. האמון במודיעין ובהתרעה המוקדמת נשחק, האמון בכושר ההגנה של צה"ל מוגבל, והתחושה היא שגם הקרנת ההרתעה הישראלית כלפי חוץ נשחקת.

לפיכך, בטרם יציאה למלחמה בלבנון, יש לבחון את האתגרים, משמעותיהם, והלקחים שיש ליישם בעת גיבוש המענה לאתגרים אלה.

בידוד וחשש להיעדר גיבוי אמריקאי

האתגר: בזירה הבינלאומית ניצבת ישראל כיום באותו מישור לצד רוסיה. שתי המדינות נתפסות כצד האגרסיבי והאליים, בעוד אוקראינה והפלסטינים נתפסים כצד החלש והנפגע. העובדה שכמו אוקראינה, ישראל היא זו שהותקפה, אינה מסייעת להפריך את הנרטיב של "אחוות המוחלשים". גם מקרב תומכי ישראל נמתחת ביקורת חריפה עליה בגין מה שנתפס כתגובה צבאית מוגזמת בהיקפה ובעוצמתה על מתקפת תקפת חמאס, וכי הגיעה העת לעצור.

המשמעות: ישראל נסמכת על שרשראות אספקה עולמיות לקיום כלכלתה והמאמץ המלחמתי. שיבושן עלול להשפיע לרעה על יכולתה לשמר יכולות אפקטיביות בשני מישורים אלה. על כן, מתחייבת ערבות ליציבות קווי האספקה החיוניים ללחימה ולמשק – גם במהלך מלחמה לבנון. המדינה החשובה ביותר להבטחת ערבות זו היא ארצות הברית. אומנם, ישראל מסוגלת לפתוח במערכה מוגבלת בלבנון ללא קיום תנאי זה, אך אם תתרחב המלחמה ותתארך ייעשה תנאי זה הכרחי, ולכן יש להבטיחו מבעוד מועד.

"תשישות קרב אסטרטגית"

האתגר: ישראל נדרשת לריצת ספרינט בסיום ריצת מרתון. מלחמת "חרבות ברזל" תוכננה מראש כמלחמה ארוכה, וזאת בניגוד לתפיסת הביטחון הישראלית, שעיקרון מרכזי המודגש בה היסטורית הוא קיצור משך הלחימה. עיקרון זה לא עמד לנגד עיני מתכנניה של המלחמה הנוכחית, שכן מלחמה ארוכה ניתפסה כדרך היחידה לגשר על הפער שבין מטרות המלחמה השאפתניות מחד גיסא, לבין מגבלות הכוח של כושר הביצוע הצבאי מאידך גיסא.

בניגוד לארצות הברית, שהכריעה במלחמה ארוכה מאוד את דאע"ש, ישראל אינה מעצמה עולמית בעלת צבא מקצועי סדיר אדיר ממדים: ישראל היא מדינה קטנה שכוחות הצבא שלה מבוססים על אנשי מילואים, המהווים גם רכיב קריטי במשק הישראלי. מלחמה בלבנון מחייבת סדר כוחות מילואים גדול, ואם תתארך צפויים המשק הישראלי - אנשי ונשות המילואים בפרט - להיפגע קשות, הגיבוי מבית לאנשי המילואים עלול להיחלש ולהישבר, וצה"ל עלול למצוא עצמו בפני משבר חמור.

המשמעות: יש לקצר את משך המלחמה. תכנון המלחמה בצפון חייב לכלול את קיצור משך הזמן כעיקרון מפתח, וזאת באחת משתי דרכים: הפעלת כוח מקסימלי במינימום זמן ובהפתעה בתחילת המערכה, או הגדרת מטרות מלחמה צנועות מאוד. מבחינה צבאית, האפשרות

הראשונה עדיפה. מבחינה מדינית, בנסיבות הנוכחיות, האפשרות השנייה כנראה עדיפה יותר.

עם זאת, לשתי האפשרויות חסרונות ברורים: לא ניתן לשלוט על התרחבות מערכה מוגבלת, ובסיומה, תחושת החמיצות תאכל כל חלקה טובה בצבא ובדרג המדיני וגם בציבור, כפי שניתן ללמוד מהתחושה ששררה לאחר מלחמת לבנון השנייה. לעומת זאת, הפעלת כוח מקסימלי בתחילת המערכה והצבת מטרות שאפתניות צפויות להוביל למספר גבוה של נפגעים בלתי-מעורבים ולנזק אדיר בלבנון. ספק רב האם לישראל נתונים לגיטימציה וגיבוי בינלאומיים, שיאפשרו לה לבחור באפשרות זו.

הכרעה בשתי חזיתות בו-זמנית

האתגר: על פי [תפיסת ההפעלה של צה"ל](#), צה"ל יגן על מדינת ישראל בו-זמנית בכל הזירות, אך יכריע את האויבים בדירוג. ניהול מלחמות הכרעה בשתי חזיתות באותו הזמן אינו רצוי, מכיוון שלשם כך יידרשו פיצול הכוח ופיזור המאמץ. בצל התמשכות המערכה מול חמאס, נראה שצה"ל יידרש לפעול בצפון בטרם הוכרעה המערכה ברצועת עזה. מצב זה עלול להוביל להיעדר הכרעה בשתי החזיתות, ולמלחמת התשה דו-חזיתית ארוכה.

המשמעות: כדי להתמקד בהכרעה בחזית אחת יש לעצור את הלחימה בחזית האחרת, וזאת באחת משתי דרכים:

1. האצת ההכרעה בעזה, למשל באמצעות גיוס מילואים נוסף, השתלטות מחודשת על הרצועה והשלטת ממשל צבאי בשטח – שיבטיח את הכרעת חמאס.
2. עצירת המלחמה בעזה והגדרת ההישג עד כה - הסרת איום הפשיטה הרחבה על יישובי הדרום - כהישג מספק, במקביל לקידום עסקה שבמסגרתה ישוחררו החטופים שבידי חמאס.

אם ממשלת ישראל אינה מסוגלת לקבל אחת משתי חלופות אלה, המשמעות היא שאין להחליט לצאת למלחמת הכרעה בזירה הצפונית. בנתונים אלה, המשך המצב הקיים של מערכת התשה מתחת לסף המלחמה מול חיזבאללה היא החלופה הגרועה פחות.

הלקחים

הגדרת מצב הסיום ומנגנון הסיום של המלחמה:

ראשית, יצוין המובן מאליו: מלחמה מנהלים במקביל בשני ערוצים, המדיני והצבאי. בתחילת המלחמה ברצועת עזה התנהל ויכוח בדבר הצורך להחליט לפני תחילת התמרון על מצב ומנגנון הסיום של המלחמה, אך התחושה הרווחת בציבור הישראלי הייתה שדיון זה מוקדם מדי. על פי מבחן המעשה (עד כה לא הוחלט על מנגנון סיום), נראה שכך החליט גם הדרג המדיני, וההוראה הייתה לפרק את יכולותיו הצבאיות והשלטוניות של חמאס ורק לאחר מכן להכריע בשאלת הסיום.

כיום, רבים מבינים שזו הייתה הטעות הגדולה ביותר של ניהול המלחמה: ישראל החמיצה את נקודת שיא ההצלחה של המעשה הצבאי (כיבוש העיר עזה) ולא המירה אותה להישג מדיני, וכעת הקלפים הצבאיים שבידינו חלשים מכדי להמירם להישג מדיני.

לפיכך, לפני פתיחת מלחמה כוללת נגד חיזבאללה, יש לקבוע כיצד היא תסתיים: מה יביא את ארגון הטרור הלבנוני לקבל הפסקת אש? ובאילו תנאים? מהו המצב הצבאי שיחייב את הארגון לעשות זאת? מי הם בעלי הברית הבינלאומיים שיעזרו לישראל להשיג את מצב הסיום? כחלק מכך, כלל לא ברור אם מערכה רחבה בלבנון תצליח להניב תנאי הפסקת אש עדיפים על פני אלו שהוצעו על ידי צרפת וארצות הברית, הכוללים את הפסקת הפעולות הצבאיות של שני הצדדים, הסגת כוחות חזבאללה למרחק של עשרה קילומטרים מהגבול וחידוש המשא ומתן בין ישראל ללבנון לקביעת הגבול בין המדינות.

החלטה מבעוד מועד על תוכנית מלחמה מלאה:

להבדיל מהמלחמה ברצועת עזה, אין להסתפק בתכנון השלב הראשון בלבד ולהתקדם ממנו לפי האירועים. תכנון שכזה יוביל למערכה ארוכה מאוד, ללא רעיון מארגן כולל וללא הכרעה. יש להסכים על תוכנית מלחמה מלאה וליישמה באופן שיאפשר גמישות על פי הנסיבות והשינויים בשטח.

מנהיגות ולכידות הן המפתחות להצלחה:

לאחר כישלון ה-7 באוקטובר, ההתאוששות שהפגינו מפקדי צה"ל בחודש הראשון של המלחמה ברצועת עזה הייתה מעוררת השראה: היא יצרה לכידות ציבורית רחבה וביססה גיבוי ציבורי מלא לרמטכ"ל ולמטהו. כינון ממשלת החירום והקמת קבינט המלחמה יצרו אמון בקרב הציבור הישראלי במנהיגות המדינית. ההתלכדות שנרשמה בימי ראשית המלחמה הייתה חשובה גם מול אויבי ישראל, שראו בשסעים החברתיים והפוליטיים שהתרחבו במהלך 2023 נקודת חולשה מרכזית של ישראל כחברה ומדינה.

כיום הישגים אלה נראים כחזיון תעתועים מהעבר הרחוק: המנהיגות הצבאית במשבר, סיעת 'המחנה הממלכתי' פרשה מהממשלה, קבינט המלחמה חדל להתקיים, האמון בדרג המדינית נמוך, המחאה נגד הממשלה גוברת, [ואמון הציבור בצבא גם הוא במגמת דעיכה](#). ספק אם מלחמה בלבנון תרפא את כל הפצעים האלו. לפיכך, לפני פתיחה במלחמה כוללת בלבנון, נדרשת רפורמה במנהיגות הצבאית והמדינית לשם חיזוק הלגיטימציה של ממשלת ישראל ושל צה"ל להוביל מהלך כה מאתגר. ספק אם ניתן להשיג יעד זה בעת הנוכחית, אך הכרה בחשיבותו של רענון שורות ההנהגה היא תנאי חיוני לניצחון.

סיכום

על אף היתרונות האדירים הצפויים כתוצאה מהסרת איום חיזבאללה באמצעות מלחמת הכרעה רחבה, למלחמה כזו תהיינה השלכות כבדות משקל והיא תתנהל תחת אילוצים לא מבוטלים. אומנם רק הסרת האיום תחזיר את הביטחון ליישובי הצפון באופן מלא ותשפר את

מעמדה האסטרטגי של מדינת ישראל, אבל יש לשקול היטב אפשרות זו. כישלון במלחמה יציב את ישראל במצב חמור מאשר מצבה הנוכחי. לפיכך, עיתוי המלחמה חשוב פחות מההישג בה – ויש לצאת אליה רק בתנאים המבטיחים ניצחון.

ללא יישום הלקחים הנגזרים מהמלחמה ברצועת עזה וללא התגברות על האתגרים שהתחווה במהלכה, ישראל עלולה למצוא עצמה במצב בעייתי ומורכב פי כמה מאשר המצב הנוכחי: ההרתעה הישראלית תישחק עוד, המשק יפגע במידה ניכרת, ישראל תהפוך למדינה מצורעת בעיני העולם המערבי והיחסים העדינים עם מדינות השלום והנורמליזציה הערביות עלולים להמשיך להידרדר. לכן, נדרשת סבלנות אסטרטגית. גם יומו של חיזבאללה יגיע, אבל לא זה היום. למלחמה נגד חיזבאללה תצא ישראל שיעצר סחרור הכישלונות, יוחלפו ויווצבו המנהיגות הביטחונית והמדינית וישופר מעמדה האזורי והבינלאומי של ישראל.

מדינת ישראל נדרשת כיום לשלב את הסבלנות המזרח-תיכונית עם התכנון היסודי המערבי, לפני יציאה למלחמת ההכרעה נגד ארגון הטרור חיזבאללה ולבנון.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט